

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJĄ

2020-05-28 Nr. 4D-2019/1-606
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje 2019 m. gegužės 10 d. gautas X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundas (toliau vadinama ir – Skundas) dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama ir – Teisingumo ministerija, TM) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių kreipimusi nagrinėjimu.

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

„[...] nuo 2018 m. liepos mėnesio galo iki šiol su penkiais skundais kreipiausi į Teisingumo ministeriją [...]. Teisingumo ministerija nė į vieną raštišką registruotą skundą neatsakė [...]. Penkiuose registruotuose skunduose Teisingumo ministerijai prašiau išspręsti problemą, kad man valstybė skirtų advokatą, leistų apsiginti [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2019 m. birželio 5 d. raštu Nr. 4D-2019/1-606/3D-1463 kreipėsi į Teisingumo ministeriją, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

2019 m. birželio 17 d. Seimo kontrolierius gavo Teisingumo ministerijos 2019 m. birželio 17 d. raštą Nr. (1.17.)7R-3700; rašte ir jo prieduose pateikta toliau nurodyta informacija:

4.1. „[...] Pareiškėjui [...] į pateiktus Teisingumo ministerijai prašymus ir skundus Teisingumo ministerija atsakė (atsakymai pridedami) [...]“;

4.2. Pareiškėjo 2018-08-03 pareiškimas, adresuotas Teisingumo ministerijai (reg. 2018-08-06, Nr. 3R-2492), kuriame Pareiškėjas prašo skirti valstybės advokatą. Teisingumo ministerija 2018-08-24 raštu Nr. (1.23)7R-5588 pateikė Pareiškėjui atsakymą, kuriame nurodė: „[...] į Jūsų keliamus iš esmės analogiško pobūdžio klausimus ir problemas buvo atsakyta Teisingumo ministerijos Jums siųstuose raštuose: 2018 m. kovo 14 d. Nr. (1.23)7R-1831, 2018 m. vasario 20 d. Nr. (1.23)7R-13337, 2018 m. vasario 20 d. Nr. (1.23)7R-1305. [...] vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 14 straipsnio 5 dalimi [...] Teisingumo ministerijoje gauti Jūsų rugpjūčio 3 d. pareiškimai nebus nagrinėjami. [...]“;

4.3. Pareiškėjo 2018-08-28 skundas, adresuotas Teisingumo ministerijai (reg. 2018-08-29, Nr. 3R-2753) bei 2018-09-01 skundas, adresuotas Teisingumo ministerijai (reg. 2018-09-03,

Nr. 3R-2787). Teisingumo ministerija 2018-09-06 raštu Nr. (1.23)7R-5875 pateikė vieną atsakymą į abu skundus. Teisingumo ministerijos atsakyme nurodoma: „[...] Teisingumo ministerija, susipažinusi su Jūsų 2018 m. rugpjūčio 29 d. bei 2018 m. rugsėjo 3 d. gautais skundais, informuoja, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikoje galiojančiais įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais ir teisingumo ministerijos nuostatais, [...] į Teisingumo ministerijos kompetenciją neįeina faktinės situacijos vertinimas. Atsižvelgiant į tai, toliau teikiame Jums aktualią teisinę informaciją, kuri negali būti traktuojama kaip oficialus teisės aiškinimas, taip pat nėra privaloma teismams ir kitoms institucijoms.[...]“;

4.4. Pareiškėjo 2018-09-07 prašymas surašyti teismui skundą, adresuotas Teisingumo ministerijai (reg.2018-09-10, Nr. 3R-2842). Teisingumo ministerijos atsakymas Pareiškėjui pateiktas 2018-09-14 raštu Nr. (1.23)7R-6071, kuriame nurodoma, kaip ir koku būdu galima gauti reikalingas teisines paslaugas;

4.5. Pareiškėjo 2018-09-19 prašymas, adresuotas Teisingumo ministerijai (reg. 2018-09-24, Nr. 3R-3003). Teisingumo ministerijos atsakymas Pareiškėjui pateiktas 2019-06-14 raštu Nr. (1.23)7R-3645, kuriame nurodoma: „[...] Teisingumo ministerijoje 2018 m. rugsėjo 24 d. buvo gautas Jūsų prašymas paskirti advokatą, kuris Jus atstovautų baudžiamojoje byloje. Nuoširdžiai apgailestaujame, kad dėl techninių kliūčių – laiku negautos papildomos informacijos, vėluojame pateikti atsakymą į šį prašymą. [...] prašyme pažymėjote, kad Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba (toliau vadinama – tarnyba) advokato Jums neskyrė. Teisingumo ministerija, atsižvelgdama į tai, 2018 m. rugsėjo 27 d. raštu Nr. (1.23)7R-6340 kreipėsi į tarnybą dėl informacijos apie 2018 m. gautus Jūsų prašymus suteikti antrinę teisinę pagalbą ir tarnybos priimtus sprendimus.

Tarnyba informavo Teisingumo ministeriją, kad 2018 m. kovo 20 d., 2018 m. kovo 21 d. ir 2018 m. kovo 22 d. elektroniniu paštu gavo įvairioms institucijoms adresuotus Jūsų kreipimusis. Kadangi kartu su šiais dokumentais nebuvo pateiktas teisingumo ministro nustatytos formos prašymas suteikti antrinę teisinę pagalbą ir nebuvo aišku, kokioje byloje Jums reikalinga teisinė pagalba, tarnyba 2018 m. kovo 26 d. raštu Nr. (2.3)NO-2-2381 Jūsų paprašė pateikti tinkamą prašymą (pridėjo jo formą), dokumentą, įrodantį teisę gauti antrinę teisinę pagalbą (pridėjo metinės pajamų ir turto deklaracijos antrinei teisei pagalbai gauti formą bei jos pildymo taisykles), ir Jūsų reikalavimą pagrindžiančius dokumentus.

Taip pat norėtume pažymėti, kad apie Teisingumo ministerijos įgaliojimus ir valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimo tvarką Jus esame informavę keletą kartų (2018 metais: 2018 m. sausio 26 d. raštu Nr. (1.23)7R-644, 2018 m. vasario 20 d. raštu Nr. (1.23)7R-1305, 2018 m. vasario 20 d. raštu Nr. (1.23)7R-1337, 2018 m. kovo 14 d. raštu Nr. (1.23)7R-1831, 2018 m. rugpjūčio 24 d. raštu Nr. (1.23)7R-5588, 2018 m. rugsėjo 6 d. raštu Nr. (1.23)7R-5875, 2018 m. rugsėjo 14 d. raštu Nr. (1.23)7R-6071 ir 2018 m. spalio 8 d. raštu Nr. (1.23)7R-6559).

Pakartotinai norėtume atkreipti Jūsų dėmesį, kad antrinė teisinė pagalba yra teikiama Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo nustatytais sąlygomis ir tvarka. [...].

Dar kartą apgailestaujame, kad vėluojame pateikti atsakymą į Jūsų prašymą. [...].“

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

5. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama – VAJ):

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 2) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...] 13) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi

vertindamas prašymo ar skundo turinį. [...]“;

8 straipsnio „Individualaus administracinio akto bendrieji reikalavimai ir pranešimas apie individualaus administracinio akto priėmimą“ 1 dalis – „Individualus administracinis aktas turi būti pagrįstas objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis, o taikomos poveikio priemonės (licencijos ar leidimo galiojimo panaikinimas, laikinas uždraudimas verstis tam tikra veikla ar teikti paslaugas, bauda ir kt.) turi būti motyvuotos“;

14 straipsnis. Prašymų ir skundų nagrinėjimas – „1. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės tvirtina Vyriausybė. [...]“

6. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875, nustatyta:

„25. Prašymai, išskyrus prašymus, į kuriuos, nepažeidžiant asmens, kuris kreipiasi, kitų asmenų ar institucijos interesų, galima atsakyti tą pačią darbo dieną, turi būti išnagrinėjami per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje dienos. Administracinės procedūros atliekamos laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 31 straipsnyje nustatytų terminų.

[...]

35. Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį:

35.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą – išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, – atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.2. į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.4. į kitus prašymus – atsakoma laisva forma arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys.

[...]

37. Į skundus atsakoma laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatytos tvarkos.

38. Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą administracinę paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas. Persiunčiant prašymą ar skundą nagrinėti kitai kompetentingai institucijai ir informuojant apie tai asmenį ar jo atstovą, pranešime asmeniui nurodyti minėtos apskundimo tvarkos nereikia.“

7. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 9 d. nutarimu Nr. 851:

1 punktas – „Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija (toliau – Teisingumo ministerija, ministerija) yra Lietuvos Respublikos valstybės įstaiga. Teisingumo ministerija formuoja valstybės politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, o įstatymų nustatytais atvejais – ją įgyvendina teisingumo ministrui pavestose valdymo srityse“;

8 punktas – „Teisingumo ministerija, siekdama jai nustatytų veiklos tikslų, atlieka šias funkcijas: [...] 8.35. teisės aktų nustatyta tvarka nagrinėja asmenų prašymus, skundus ir pranešimus,

priskirtinus ministerijos kompetencijai, imasi priemonių, kad būtų atsakyta į juose keliamus klausimus; [...].“

Lietuvos Respublikos teismų praktika

8. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau vadinama – LVAT) 2012-03-01 nutartyje (administracinė byla Nr. A502-1605/2012), be kita ko, nurodyta:

„[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A10-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskųsti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.).“

Tyrimo išvados

9. Pareiškėjas skunde nurodo, jog nuo 2018 metų liepos mėnesio iš Teisingumo ministerijos nėra gavęs atsakymų į penkis savo kreipimusis.

10. Teisingumo ministerija yra Lietuvos Respublikos valstybės įstaiga, kurios paskirtis – formuoti valstybės politiką, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą teisingumo ministrui pavestose valdymo srityse ir kuri, be kita ko, nagrinėja asmenų pranešimus, prašymus ir skundus, teikia jiems informaciją.

Pagal teisinį reglamentavimą bei teismų praktiką, nagrinėjant pareiškėjų skundus, Teisingumo ministerija, kaip viešojo administravimo subjektas, privalo laikytis įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo principų, kas reiškia, kad Teisingumo ministerijos atsakymai į skundus ir prašymus turi būti parengti pagal jų turinį ir per teisės aktuose numatytus terminus.

11. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas su skundais į Teisingumo ministeriją kreipėsi:

11.1. 2018-08-03 su pareiškimu (reg. 2018-08-06, Nr. 3R-2492), kuriame Pareiškėjas prašė skirti valstybės advokatą. Teisingumo ministerija 2018-08-24 raštu Nr. (1.23)7R-5588 pateikė Pareiškėjui atsakymą;

11.2. su dviem skundais 2018-08-28 (reg. 2018-08-29, Nr. 3R-2753) bei 2018-09-01 (reg. 2018-09-03, Nr. 3R-2787). Teisingumo ministerija 2018-09-06 raštu Nr. (1.23)7R-5875 pateikė vieną atsakymą į abu skundus;

11.3. 2018-09-07 su prašymu surašyti teismui skundą (reg. 2018-09-10, Nr. 3R-2842). Teisingumo ministerija pateikė atsakymą 2018-09-14 raštu Nr. (1.23)7R-6071, kuriame nurodė, kaip ir kokių būdu galima gauti reikalingas teisines paslaugas;

11.4. 2018-09-19 su prašymu (reg. 2018-09-24 Nr. 3R-3003). Teisingumo ministerijos atsakymas Pareiškėjui pateiktas 2019-06-14 raštu Nr. (1.23)7R-3645, atsakyme nurodyta, jog: „[...] Teisingumo ministerijoje 2018 m. rugsėjo 24 d. buvo gautas Jūsų prašymas paskirti advokatą, kuris Jus atstovautų baudžiamojoje byloje. Nuoširdžiai apgailestaujame, kad dėl techninių kliūčių – laiku negautos papildomos informacijos, vėluojame pateikti atsakymą į šį prašymą“.

12. VAĮ 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad asmenų prašymus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles. VAĮ ir Taisyklėse (šios pažymos 7 ir 8 punktai) įtvirtinti viešojo administravimo subjektų veiklos, asmenų skundų, prašymų ar kreipimusių nagrinėjimo principai ir taisyklės, be kita ko, numatant, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį, teikdamas atsakymus.

Taisyklių 8 punkte nurodyta, kad asmenų prašymai turi būti išnagrinėti ir pareiškėjui atsakymas pateiktas per 20 darbo dienų. Prašymų nagrinėjimo ir sprendimų priėmimo terminas gali būti pratęstas, bet ne ilgiau kaip 20 darbo dienų.

13. Skundo tyrimo metu Seimo kontrolieriui įvertinus Teisingumo ministerijoje gautus Pareiškėjo kreipimuisi ir TM pateiktus atsakymus, darytina išvada, kad į Pareiškėjo kreipimuisi (nurodytus šios pažymos 12.1–12.3 punktuose) buvo atsakyta išsamiai, argumentuotai, visapusiškai atsakant į pateiktus klausimus, vadovaujantis teisės aktų nuostatomis ir terminais, nurodyta raštų apskundimo tvarka.

Skundo tyrimo metu Seimo kontrolierius atkreipė dėmesį, jog į Pareiškėjo 2018-09-19 kreipimąsi (šios pažymos 12.4 punkte nurodytą kreipimąsi) Teisingumo ministerija atsakymą Pareiškėjui pateikė tik 2019-06-14 raštu Nr. (1.23)7R-3645, po Seimo kontrolieriaus kreipimosi į Teisingumo ministeriją 2019 m. birželio 5 d. raštu Nr. 4D-2019/1-606/3D-1463, t. y. praėjus 9 mėnesiams. Tyrimo metu nustatyta, jog Teisingumo ministerija pripažino savo neveikimą ir apgailestavo, kad dėl techninių kliūčių – laiku negautos papildomos informacijos, vėlavo pateikti atsakymą į šį prašymą.

Vis dėlto Seimo kontrolierius pažymi, kad Skundo tyrimo metu nustatytas teisės aktuose numatytų terminų nesilaikymas, tačiau jokie teisės aktai Teisingumo ministerijos pareigūnams nesuteikia teisės nesilaikyti nustatytos prašymų nagrinėjimo tvarkos ir terminų. Teisingumo ministerijos funkcijos yra įvardintos Nuostatuose, kuriuose, be kita ko, nurodyta, kad Teisingumo ministerija savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu ir laikosi viešojo administravimo principų.

14. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Teisingumo ministerijos pareigūnai nepagrįstai nesilaikė VAĮ ir Taisyklėse numatytų terminų ir laiku neatsakė Pareiškėjui į 2018-09-19 (šios pažymos 12.4 punktas) kreipimąsi, todėl Skundas, kiek tai susiję su 2018-09-19 kreipimosi nagrinėjimu, pripažintinas pagrįstu.

Atsižvelgiant į tai, kad TM pareigūnai pripažino savo klaidą bei apie tai informavo Pareiškėją, Seimo kontrolieriaus papildoma rekomendacija nebus teikiama.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

15. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžiama X Skundą dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su 2018-09-19 kreipimosi nagrinėjimo terminų nesilaikymu, pripažinti pagrįstu.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas